

La crisi de la premsa escrita té en la baixada de la inversió publicitària el seu problema més urgent i imminent, però de cara al futur el repte és aconseguir que les generacions joves s'habituin a la premsa escrita a la qual donen l'esquena en benefici d'Internet.

El programa La premsa a les escoles, en què participa el Col·legi de Periodistes, acosta els professionals de la informació als instituts perquè en primera persona expliquin les seves experiències als més joves.

Els periodistes desembarquen a les escoles

Natàlia Araguàs

Si la muntanya no va a Mahoma, Mahoma anirà a la muntanya, que diuen. Davant l'evidència que la lectura de diaris cada cop és un hàbit més exòtic entre els joves, el Col·legi de Periodistes, l'Associació de la Premsa de Madrid i la Fundació La Caixa han posat en marxa La premsa a les escoles, una iniciativa que pretén inocular als nois i noies l'amor pel vell paper.

Per tal de fomentar l'interès per l'actualitat i la lectura, les tres institucions han decidit que siguin els mateixos periodistes els que vagin a les aules per explicar de primera mà temes d'interès social (escollits pels mateixos estudiants) a partir de la seva experiència. Els organitzadors de La premsa a les escoles han rebut assessorament del Departament d'Educació a l'hora de triar els centres tot i tenir en compte fonamentalment el factor de l'heterogeneïtat.

S'han escollit col·legis tant públics com privats, en barris de diversa extracció i estatus social i ubicats a les cinc demarcacions del Col·legi (Barcelona, Girona, Lleida, Tarragona i Terres de l'Ebre). La descentralització territorial s'ha tingut molt en compte, "per no caure en la temptació de concentrar-nos a Barcelona", explica Javier Zuloaga, director de comunicació de la Fundació La Caixa i de l'Obra social d'aquesta l'entitat.

En el cas dels periodistes, s'ha valorat, a més de les diferents especialitzacions, que procedeixin de mitjans amb diverses línies editorials i que els col·laboradors o freelance hi estiguin representats.

En els cas de Madrid, l'APM, s'ha marcat com a prioritat aprofitar el talent de "la gent bona i a l'atur" a conseqüència de la crisi i el redimensionament de plantilles. Tot plegat, es tracta d'una prova pilot que a Catalunya va portar-se a terme en vint instituts els mesos de febrer, març i abril sota la coordinació d'Enric Frigola. La intenció és que l'any vinent continuï.

En el marc de La premsa a les escoles, els alumnes de geopolítica de 4t d'ESO de l'Aula Escola Europea van tenir l'ocasió d'assistir el passat 16 de març a l'exposició sobre el conflicte palestinoisraelià de Kim Amor, corresponsal durant anys a països de l'Orient Mitjà, com Egipte i el Marroc, per a *El Periódico* i Catalunya Ràdio, que acaba d'instal·lar-se a Barcelona. En demanar-los la seva opinió després de la xerrada, els nois van confessar que el torn de preguntes se'ls havia quedat curt.

La curiositat, doncs, existeix, en estat latent en molts dels casos. Ja hi ha iniciatives que porten el diari a les escoles gratuïtament per als estudiants. El diari, però, no parla ni exerceix aquest poder de seducció que sembla necessari per-

Kim Amor durant la seva xerrada a l'Aula Escola Europea, on va parlar del conflicte palestino-israelià. Foto: Vicente Pruna

què els nois es converteixen en consumidors habituals de premsa. “Com podem aconseguir que una persona de primer o de segon de batxillerat es convenci que saber què passa al món és

les xerrades. Sense la intervenció dels periodistes aquestes matèries només es tractarien des de l'antipatia que acostumen a despertar els llibres de text en els adolescents.

Periodistes com Cristina Mas, Maite Coca, Enric González, Isabel Ramos, Esther Armora i així fins a una vintena de professionals dels principals diaris que s'editen a Barcelona, així com altres de comarcals (*Segre*, *Diari de Terrassa*, *Diari de Girona*, *La Mañana de Lleida* o *Diari de Sabadell*) i gratuïts (*ADN* i *20 minutos*) van intentar transmetre la seva vocació als alumnes de secundària. No perquè s'hi dediquin, sinó perquè prenguin consciència de la importància d'estar informats a través

Una vintena de professionals de la informació varen visitar els instituts per explicar les seves experiències

tan important com saber matemàtiques?”, interpel·la Zuloaga.

És aquí on intervé la figura del periodista, com a persona que aporta la seva praxi a qüestions com la memòria històrica, el Pla Bolonya, la crisi econòmica o els drets civils als Estats Units, alguns dels temes que es van abodar a

Sense relleu generacional?

Només un 11,9% dels lectors de diaris tenen entre 14 i 24 anys, segons el Baròmetre de la Comunicació. A partir d'aquesta edat, i fins als quaranta-quatre, creix l'interès per la premsa, (41,4% sobre el total de lectors). Amb tot, el relleu generacional no està garantit, ja que els joves s'inclinen més per altres suports com Internet per informar-se. “Costa que llegeixin premsa, si no insistísim no ho farien”, reconeix Remi Barder, professor d'Aula Escola Europea.

Vint-i-cinc xerradas escollides pels alumnes

COMARQUES DE BARCELONA:

IES Marina / La Llagosta

27 de febrer, 10.00h

Periodista: Cristina Mas

Tema: Conflicte Orient Mitjà

Aula Escola Europa / Barcelona

16 de març, 11h

Periodista: Kim Amor

Tema: Conflicte Orient Mitjà

CC Sant Gabriel / Sant Adrià del

Besòs

18 de març, 11.30 h

Periodista: Maite Coca

Tema: Crisi Econòmica

IES Emperador Carlos / Barcelona

19 de març, 12.30h

Periodista: Josep Ramon Correal

Tema: Com es fa un diari

IES Josep Lluís Sert / Castelldefels

20 de març, 12.45h

Periodista: Isabel Ramos

Tema: Situació dona països islàmics / tercer món

CC Joviat / Manresa

24 de març, 16.00h

Periodista: Lluís Martínez

Tema: Com es fa un diari

IES Lluís de Peguera / Manresa

25 de març, 11.30h

Periodista: Ester Armora

Tema: Pla Bolonya

Escola Pia / Mataró

25 de març, 11h

Periodista: Albert Gomez

Tema: Ètica periodística

IES montbui / Santa Margarida de Montbui

25 de març, 12.30h

Periodista: Ariadna Trillas

Tema: Crisi econòmica

IES La Llauna / Badalona

26 de març, 13.30h

Periodista: Felix Flores

Tema: Conflicte Orient Mitjà

IES Corbera / Corbera del Llobregat

27 de març, 12h

Periodista: Toni Orensanz

Tema: Memòria Històrica

IES Ausiàs March / Barcelona

27 de març, 12.30h

Periodista: Enric Gonzalez

Tema: Drets civils als EUA.

De Martin Luther King

a Obama

IES Alella / Alella

27 de març, 9.30h

Periodista: Olga Grau

Tema: La crisi

IES Mila i Fontanals / Barcelona

1 d'abril, 13.30h

Periodista: Josep M. Ureta

Tema: La crisi

IES Pablo Ruiz Picasso / Barcelona

1 d'abril, 13h

Periodista: Joaquim Ibarz

Tema: Cuba

COMARQUES DE GIRONA

IES Santiago Sobrequés / Girona

23 de febrer, 16h

Periodista: Vicent Partal

Tema: Conflicte Orient Mitjà

IES Llagostera / Llagostera

19 de març, 12h

Periodista: Josep Martinoy

Tema: Crisi econòmica

IES Vallvera / Salt

23 d'abril, 9.30h

Periodista: Pau Lanau

Tema: Memòria Històrica

COMARQUES DE LLEIDA

IES Ronda / Lleida

11 de març, 11h

Periodista: Alex Gutierrez

Tema: Situació / Perspectives premsa en català

IES Joan Brudieu / La Seu d'Urgell

26 de març, 9h

Periodista: Boban Minic

Tema: Ètica periodística en temps de conflictes

Maristes Montserrat / Lleida

31 de març, 12h

Periodista: Ana Alba

Tema: Situació dona països islàmics

COMARQUES DE TARRAGONA / TERRES DE L'EBRE

IES M. Deu Candellera / l'Ametlla de mar

23 de març, 13h

Periodista: Milagros Perez Oliva

Tema: L'eutanàsia

IES Martí Franques / Tarragona

24 de març, 9.00h

Periodista: Bru Rovira

Tema: Conflictes menys coneguts

IES Narcís Oller / Valls

24 de març, 12h

Periodista: Montse Arbos

Tema: Conflicte Orient Mitjà

IES Terra Alta / Gandesa

27 de març, 11.30h

Periodista: Montse Cartanyà

Tema: Pla Bolonya

A la pàgina anterior i a dalt, Ana Alba amb els alumnes dels Maristes de Lleida el passat 31 de març. Fotos: Tony Alcántara

d'aquells que viuen el dia a dia de l'actualitat. El format que s'ha triat és la roda de premsa, en què el periodista esdevé l'orador i l'estudiant adopta el rol de preguntar, després de sentir la seva exposició.

En la xerrada d'Aula Escola Europea, una de les primeres a celebrar-se, a Kim Amor li van caure preguntes sobre si Israel hagués pogut consolidat el seu Estat sense l'ajut dels Estats Units, com és que es permet governar "un moviment terrorista" com Hamàs, si hi ha solucions possibles per assolir la pau, com s'ho fa per obtenir informació en zones de conflicte o la situació de la dona als països àrabs, que serà un tema en si mateix en una de les sessions que tindrà lloc a Lleida. Malgrat que pugui semblar-ho, cap dels assistents té previst ser periodista en un futur, tal i com van deixar clar els joves quan se'ls va

sondejar. "Han fet preguntes intel·ligents, els he trobat interessats", va valorar Amor a la sortida. "S'han divertit més en la segona part, de preguntes, que en la primera, tot i que el vídeo que els he posat ha ajudat a alleugerir el tema una mica", reconeixia.

Mariona, de 4t d'ESO, explicava que havia trobat la xerrada "bé". "Al prin-

"Ens ha agradat la part de les anècdotes perquè són coses que no diuen a les notícies", assegura una alumna

cipi, ens ha explicat la història, ja la sabíem. Ens ha agradat més la part de les anècdotes, perquè són coses que no diuen a les notícies del que està passant". La seva companya, Silvia, coincidí en què ja estaven al cas del

conflicte. "Jo he estat amb els pares a Turquia i Egipte i m'ha canviat una mica la perspectiva. M'interessen més les històries de la gent". José Luis, un dels més actius en el torn de preguntes, reconeixia que el tema ja li interessava abans de la xerrada i que el periodista havia aconseguit donar-li "una visió més àmplia" i fer-li entendre que existeixen "dos bàndols, amb les seves opinions".

Tots ells van coincidir en què la seva òptica havia canviat. En canvi, el professor Remi Bader atribueix a "una confiança excessiva" dels alumnes els coneixements que

diuen tenir del conflicte, tot i reconèixer que els havia donat les claus, en el context de la mundialització i el paper d'Estats Units i Europa, i que la lectura d'articles és una part ineludible de l'assignatura.

Els nens i els diaris

Preocupada per atansar els mitjans escrits al seu públic més jove, l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal (ACPC) ha engegat dues iniciatives. La primera, que ja va per la tercera edició, pretén obrir un espai de reflexió sobre la premsa entre els que seran els seus futurs professionals, els estudiants de Periodisme de les principals universitats catalanes. La segona parteix del convenciment que la "tasca pedagògica" en el consum de diaris "no és necessàriament vàlida per a nois que ja tenen divuit anys, ja que si no tens base cultural i experiència és difícil que agafis l'hàbit", segons argumenta Estanis Alcover, president de l'ACPC. És per això que l'entitat –en col·laboració amb l'Associació Catalana de la Premsa Gratuïta (ACPG) i l'Associació Catalana d'Editors de Diaris (ACED)– treballa en un projecte que planteja la premsa escrita com un instrument d'ensenyament més per als infants.

Aquesta concepció del diari com un proveïdor de continguts que pot servir de complement als llibres de text i altres materials ha estat importada dels Estats Units. L'Associació Mundial de Periòdics (WAN) desenvolupa un programa similar des dels anys trenta, quan *The New York Times* va decidir organitzar-lo per primer cop. En l'actualitat, existeixen més de set-centes iniciatives com aquestes arreu del món i en breu la catalana en serà una més. El Departament d'Educació i la Secretaria de Comunicació van trobar la iniciativa "magnífica" quan els responsables de l'ACPC van portar-la al despatx. A hores d'ara, es treballa per adaptar el

material pedagògic a la realitat catalana des de la triple òptica de l'escola, la família i els editors de premsa.

La idea és familiaritzar els nens amb els diaris des de ben petits, entorn als tres anys d'edat. D'aquesta manera, se'ls fomenta l'interès pels temes d'actualitat, així com l'hàbit de la lectura.

Segons la WAN, les investigacions realitzades sobre aquests programes indiquen que els nens que aprenen les matèries de lectura i escriptura a partir de la premsa mostren més interès pel món, se'ls estimula tant la capacitat de comprensió lectora, l'expressió oral així com el pensament crític.

Un projecte d'associacions i editors planteja la premsa escrita com un instrument d'ensenyament als infants

Paral·lelament, l'ACPC organitza des de fa tres anys la Trobada de Joves Lectors. Cal afegir que qualificats, atès que es tracta d'estudiants de periodisme que es troben en la recta final de la carrera. Col·laboren en la iniciativa les set principals facultats catalanes. La intenció és que futurs periodistes aportin les seves idees sobre com haurien de ser els mitjans escrits per tal de garantir el seu seguiment i supervivència.

En les últimes jornades, que van realitzar-se l'abril de l'any passat a una casa rural de Canyamars (Maresme) una vuitantena de joves van apostar per uns diaris més "pròxims i especialitzats". També van arribar a la conclusió que el periodista del futur ha de conèixer i saber emprar el nou

entorn digital, "perdre la por i aprofitar-ne els avantatges". Creuen que el periodisme ciutadà ha de jugar un paper complementari, enriquir la tasca dels mitjans, però mai substituir la figura del periodista. Durant prop de 48 hores, van debatre sobre blocs, el paper del periodista i l'estil del cyberperiodista, entre altres temes. "Busquem que els futurs periodistes, més preocupats per l'audiovisual i les noves tecnologies que pel paper escrit, vegin què significa per ells la premsa escrita", exposa Alcover. La intenció és que quan ells siguin professionals "sàpiguen captar l'atenció dels que avui són nens".

Malgrat que els indicadors de lectura de premsa entre el jovent no conviden a l'eufòria, des de l'ACPC no se'n fa una lectura pessimista. Alcover recorda que els diaris mai no han estat un objecte de consum massiu entre els nois, que acostumen a anar "curts de butxaca" i tenen altres prioritats a l'hora de gastar-se els diners. El problema, suggereix, és que potser el paper tampoc no abunda a les llars i la possibilitat de llegir el diari del pare cada cop és menor.

De totes formes, els joves sí que accedeixen a la informació escrita a través d'Internet. "Cal motivar els nois perquè adoptin l'hàbit de la lectura, que es dirigeixin als llocs on venen el diari i el comprin", defensa el president de l'ACPC, tot i recordar que l'amor per la lectura s'ha d'inocular des de la infància. No en va, la caiguda de la lectura de premsa escrita és menor en els països nòrdics, on els diaris formen part del paisatge habitual en la formació dels nens.

El periodista d'*El Periódico*, corresponsal durant anys a països de l'Orient Mitjà, durant la xerrada. Foto: Vicente Pruna

ALUMNES ATENTS

La majoria dels periodistes que van participar en la iniciativa admeten haver tingut una bona resposta per part de l'alumnat. Fèlix Flores anava advertint que la seva era una classe força passiva. La seva xerrada era sobre Orient Mitjà i admet que faltava una mica de treball previ, una responsabilitat compartida entre l'escola i ell mateix. "Haurien d'haver estat una mica més conscients que la idea de l'assumpte és estimular la lectura de la premsa. Semblava que es tractava que jo parlés. I el tema és dur com una pedra. Són xavals de 17 anys i no pas universitaris. Els hi faltava una mica d'introducció a l'assumpte. Tot i això reconeix que varen mostrar molt d'interès. Remi Bader, que va estar present a la

xerrada de Kim Amor, també apunta en aquest sentit. Al seu parer, la primera part de l'exposició es podria treballar abans a nivell d'escola, per tal que els estudiants ja coneguin els antecedents quan el professional els visiti a l'institut i puguin extreure el màxim

"Va ser un diàleg molt sensat, van preguntar moltes coses. Jo m'ho vaig passar molt bé"
(Vicent Parlat)

profit a les seves vivències. Malgrat aquest aspecte a millorar, un dels punts més ben valorats va ser l'interès mostrat per els adolescents. Bru Rovira, que va parlar a un institut de Tarragona sobre les guerres oblidades, també va ser escoltat amb molta aten-

ció. "Tothom estava en silenci. Vaig trobar nois amb més curiositat, més preparats, amb més vocació i més nivell fins i tot que els estudiants de periodisme que estan més interessats pels famosos de la televisió. Aquests, en canvi, estan més interessats pel món". Per la

seva part, Vicent Parlat reconeix que va disfrutar amb la seva xerrada sobre el conflicte d'Israel i Palestina en un institut de Girona. "L'atenció va ser molt constant. Vaig estar dues hores parlant i no vaig tenir en cap moment la sensació que estiguessin forçats a escoltar. "Va ser un diàleg molt sensat, van preguntar moltes coses. Jo m'ho vaig passar molt bé".

Els alumnes de l'Ametlla de Mar als quals Milagros Pérez Oliva va parlar-

El Periódico, primer de la classe

Un dels primers mitjans a adonar-se de la importància d'apropar els diaris als joves va ser *El Periódico de Catalunya*. Ja fa quinze anys, va llançar *El Periódico de l'Estudiant*, versió reduïda (unes vuit pàgines) i adaptada del diari estàndard per tal de fer-lo atractiu per als més joves. Segons recorda Pep Puig, redactor en cap de suplement, Rafael Nadal –avui director del diari– va ser un dels “pares espirituals” d'aquell projecte quan era subdirector d'*El Periódico*. Nadal va prendre consciència de la necessitat de fomentar la lectura de premsa a les escoles.

Després de trobar una fórmula que no fos “molt onerosa” per a l'editora, *El Periódico de l'Estudiant* va posar-se en marxa. A dia d'avui, continua i les activitats en aquesta línia s'han eixamplat amb *El Periódico a l'Escola*, que des de 1998 porta el periodisme a les aules de secundària. Aquest programa passa per convertir la classe en la redacció d'un diari, en un primer moment a paper i ara també digital. L'activitat es complementa amb visites a la redacció i a la rotativa d'*El Periódico*. Des de la seva posada en marxa, 90.713 nois, de 37 comarques, han participat en el projecte. Tot i que resulta “molt difícil” avaluar si aquestes iniciatives redonden en un major nombre d'addictes als diaris, reconeix Puig, l'acollida ha estat immillorable. “No és un benefici únic i exclusiu per a la nostra capçalera”, destaca, sinó “pel bé de la cultura i del país”.

los de l'eutanàsia també van estar atents: “Van seguir tota l'explicació amb molta atenció i es veia que estaven força interessats. Fins i tot els que al final de l'aula havien començat la sessió amb un posat una mica disciplent, com suposo que passa a totes les classes en aquestes edats, van anar canviant de posició a la cadira mica en mica i al final escoltaven amb molta concentració”. “No hi va haver interrupcions ni tampoc debat al final. El tema no era

**“Vaig trobar nois amb més nivell fins i tot que els estudiants de periodisme”
(Bru Rovira)**

fàcil ni divertit. Per tant, considero un èxit que escoltessin amb tanta atenció”.

D'ESQUENA ALS DIARIS

Els joves no viuen d'esquena als mitjans de comunicació, tot i que a l'hora de triar tinguin les seves preferències. En concret, els hi dediquen un total de 4,6 hores al dia, el mateix temps que els adults, segons s'extreu de l'informe *La dieta mediàtica i cultural dels joves*, elaborat per la Fundació Audiències de la Comunicació i la Cultura.

La diferència entre els hàbits de lectura dels joves i el dels adults rau, precisament, en què els nois prefereixen Internet abans que els mitjans

aquest temps estiguin informant-se a través de publicacions electròniques. Del total de temps dedicat als mitjans, de comunicació només dotze minuts són per a la lectura de diaris, una xifra baixa, però no gaire més que en la població adulta, que és de disset minuts. Un 13% dels nois confessa que no llegeix mai diaris ni llibres, idèntic percentatge al de la gent gran. Com a conclusió, s'aprecia que els índexs de lectura de premsa són baixos en general i no difereixen tant entre joves i adults, com en un primer moment podria pensar-se.

L'escassa motivació que els nois semblen mostrar pels diaris s'ha d'interpretar com “coses d'estudiants, perquè han d'estudiar i un oci ben ocupat”, ironitza Javier Zuloaga. Ell, com la resta de consultats per aquest reportatge, destaca la importància del mestratge i la necessitat d'inculcar des de ben petits l'amor per la lectura. Com que el diari que abans comprava el pare ara sovint no arriba a casa, l'escola i els mateixos periodistes assumeixen en ple segle XXI part d'aquest rol.

“Crec que a l'escola s'ha de fomentar l'esperit crític, la capacitat d'anàlisi i lectura de diaris, i aquesta és una bona manera de fer-ho”, opina Ana Alba.

Milagros Pérez Oliva es va sorprendre pel poc coneixement que es té “fins i tot

en els temes que han estat objecte d'un seguiment extens, continuat i en molts mitjans, amb força profunditat, com és el cas de la mort digna i l'eutanàsia. En canvi el coneixement que arriba

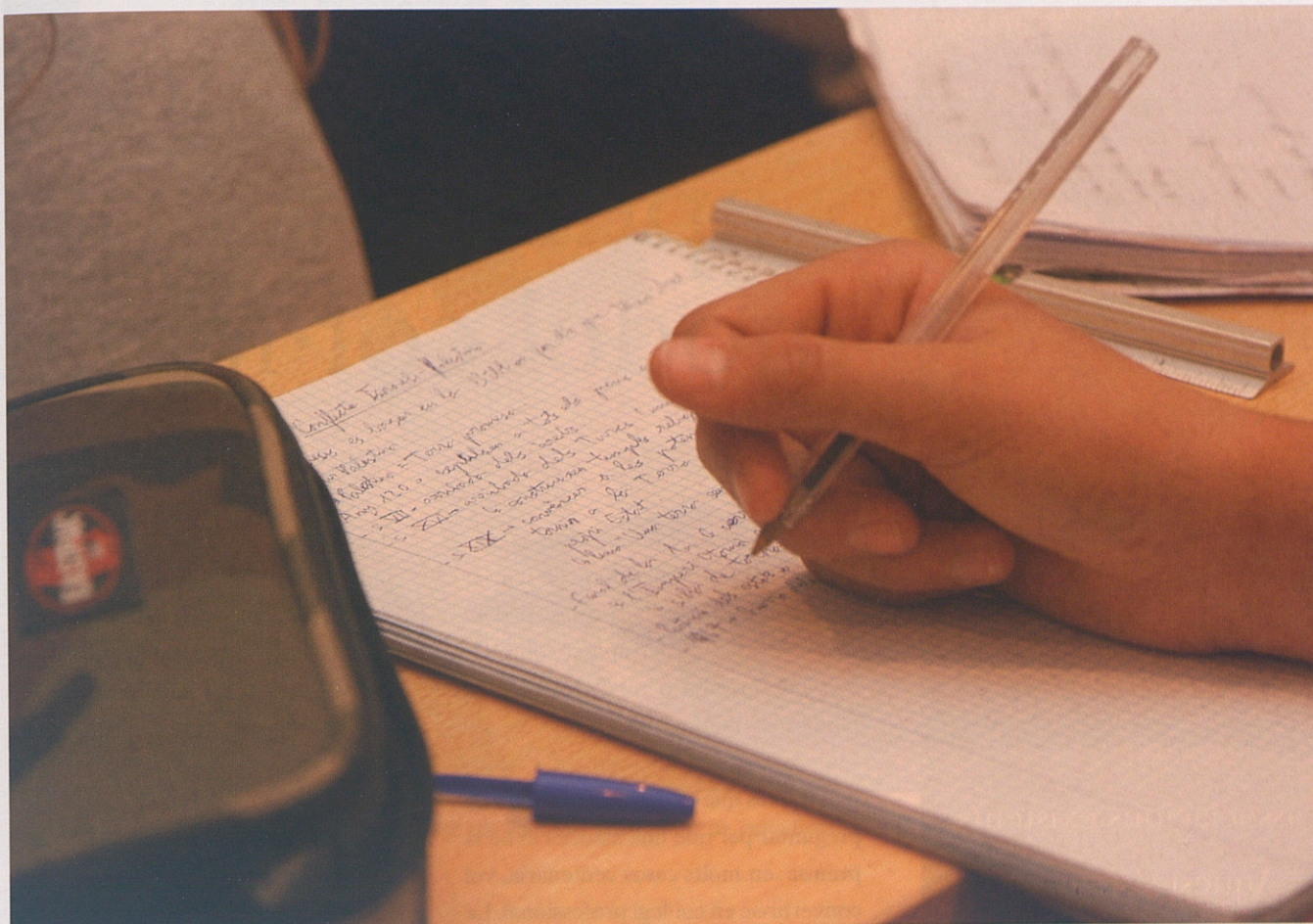
a una part de la població és molt superficial”.

Fèlix Flores també es va sorprendre, en el seu cas al preguntar sobre qui llegia diaris. Cap dels trenta alumnes va respondre afirmativament. També li va xocar que al arribar al institut va trobar a la consergeria un piló de diaris que es

Fèlix Flores va preguntar quants dels joves llegien el diari. Cap dels trenta alumnes va respondre afirmativament

tradicionals (premsa, ràdio i televisió), dels quals estan pendants un total de quaranta minuts menys: en canvi, es passen trenta nou minuts més connectats a la Xarxa que les generacions més grans.

No obstant això, les infinites possibilitats d'Internet fan sospitar que no tot

Els periodistes que participaren al programa varen destacar l'atenció dels estudiants durant les xerrades. Foto: Vicente Pruna

podien agafar gratuïtament. “Però no em va donar la sensació que els agafessin”, admet.

Bru Rovira és força crític en aquest aspecte. “El que està passant amb la premsa és un problema amb la realitat. Parlem d'un món al qual no pertany la gent, que té interès per altres coses”, apunta. “La meua xerrada era sobre les guerres oblidades. I són oblidades perquè no parlem. A ells els interesses les oblidades. Sabien que hi ha guerres al món, que hi ha problemes de pobresa. Però no en parlem ni en un breu, tan sols ho fem de macroeconomia. Si fésim més carrer els mitjans milloraríem molt”.

Partal assegura els adolescents als que va dirigir-se “s’informaven per la televisió, per Internet. Els diaris en paper

no els gastaven” i apunta que “aquesta generació no troba cap argument per anar al paper. Això no vol dir que no estiguin ben informats. Ho estaven i alguns fins i tot entraven en mitjans en anglès a Internet. Però no estan fami-

“És molt positiu que els estudiants coneguin amb més detalls temes que els mitjans tracten diàriament” (Ana Alba)

liaritzats amb el suport físic del paper”. Independentment dels diaris que consumeixen els joves, la iniciativa acumula bones crítiques. “M’ha semblat una gran idea. És molt positiu que els estudiants puguin conèixer amb més detall temes que els mitjans tracten diàriament, però que a vegades es presen-

ten de forma distorsionada o poc acurada, com és el cas del tema que he tractat jo, el de la dona a l’Islam”, apuntava Ana Alba. “Crec que aquesta iniciativa del Col·legi hauria de continuar. Tot esforç és poc, em sembla”, assegura Flores.

Per la seva part Vicent Partal recalca la importància de conèixer el que pensen els estudiants de secundària. “L’experiència està realment bé. És molt interessant escoltar-los a ells, saber el que els interessa, com veuen la nostra feina... A nosaltres també ens va veure quins temes els atrauen, quin no o què ignoren de la professió”. “N’estem molt satisfets. Ajudem els nois i les escoles, i indirectament els mitjans de comunicació”, assegura Zuloaga.